UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Index Baldi Pervsini. I. V. D. In prælectiones in totum Codicem Iustinianeum locupletißimus

... In Qvartvm Et Qvintvm Codicis Libr. Praelectiones / Additionibvs Philippi Decii ...

Baldus

Lugduni, M.D.LXI.

An seruus ex suo facto.

urn:nbn:de:hbz:466:1-95990

Visual Library

tutũ vel conſuetudo ꝙ eo ipſo qđ eſt electus,
habeatur pro rectore,ꝛ iuret in manibꝰ conſi‐
liariorũ eligentium:ꝛ tunc non eſt neceſſaria
alia cõfirmatio,niſi eſſent duo rectores electi
in diſcordia:nã tũc oportet adiri ſuperiorẽ de
neceſſitate:qui aut compellat eos ad concor
diã,aut deferat alteri cui placet:vt.ff.de leg.j.
l.huiuſmodi.§.fi. Aut de hoc nõ eſt ſtatutum
vel conſuetudo:ꝛ tũc debet confirmari a ſupe
riore:vt.ſ.de iur.om.iu.l.priuatorũ.in gl.ord.
nunquam tamẽ adminiſtrabit priuſquam iu‐
a ret,[a] licet enim ante recipiat poteſtatẽ,non tñ
recipiet executiõis poteſtatẽ:vt no.in aut.iuſ‐
iuran.qđ preſta.in rubro ꝛ nigro. facit in aut.
45 de defenſo.ciui.§.interim. ¶ †Secũdo quero,
b nunquid rector[b] ſcholariũ poteſt eſſe laicus:et
videtur quod non:quia ſcholares pro maiori
parte ſunt clerici,vt no.gl.in.d.c.j. de loca.iſte
ergo daret rector minori parti, qđ eſt incon‐
ueniẽs,nec poſſet cauſam committere clerico:
cum ipſe nõ ſit magiſtratꝰ vnius cauſe clerico
rum.vt.ff.de iuriſdi.om.iu.l.eum qui.licet eñ
clerici committãt iuriſdictionem ſanguinis,
faciunt per alium quod nõ poſſunt per ſe. ſed
eſt ratio:qꝛ habent iſtam iuriſdictionẽ in ha‐
bitu,lȝ non in exercitio.ſic.ff.de manumi.l.Is
qui.§.ſi ab ignoto.ſecus ſi nec in habitu,nec in
actu:qꝛ tunc ſunt mere priuati. Breuiter cum
rector debeat eſſe vniuerſalis, ꝛ non minoris
partis rector,dicẽdũ eſt qđ ex electione eorũ,
quibus ſimpliciter eſt data eligẽdi poteſtas,
nõ videt habere mandatũ ad eligendũ recto‐
rem laicũ,quia non poteſt preeſſe vniuerſita‐
ti,vnde ex cõmiſſione generali non poteſt fieri
talis elec.qꝛ intelligit commiſſa de idoneo: vt
l.vt gradatim.§.ꝛ ſi.ff.de mune.ꝛ hon. ¶ Idẽ
dico de clerico vxorato non deferente habitũ
ꝛ tonſurã,ꝛ multo fortius de bigamo. Idẽ de
hermaphrodito,cũ ſit corpore vitiatꝰ,non po
teſt eſſe clericus,ꝛ ſic nõ ob.l.queritur.de ſtatu
homi.ſufficit autẽ in rectore ꝙ habeat etatẽ
xx.ann. qꝛ capax eſt iuriſdictiõis,vt.d.l.qdã cõ
ſulebãt.ꝛ extra de offi.dele.c.cũ viceſi mñ.ꝛ.ff.
46 de arbi.l.cũ lege. ¶ †Sequit verſi.qui vero ad
alium. Et reuoco in dubium,nunquid per ſo‐
lam vocationem in ius incidatur in penam hu
ius aut.hec queſtio hoc querit,vtrũ verbũ tra
c here[c] verificetur ex ſola citatione, an requirat
proceſſum ad ſubſtãtialia litis.leges quas gl.
allegat pro maiori parte nõ faciunt ad rhum‐
bum,nam quedam puniunt vocantẽ:ꝛ non eſt
dubiũ quod iſte qui citat vocat:vt.ff.de in ius
vocan.l.j.inſti.de pena teme.liti.in fine. Alie le
ges loquunt de agente,vel accuſante: ꝛ non
eſt dubium quod modus ſignificãdi attribu‐
tus huic dictioni a iure, eſt per litis conteſta.
vel per actum qui tacite includit litis cõteſta.
vt.l.amplius.ff.rem ratam habe.ꝛ.l. qui cũ na
tu.§.accuſaſſe.ꝛ in.l.in ſeruitute.§.petiiſſe.ff.de
bo.lib.queſtio autẽ noſtra loquitur de verbo
trahere.ꝛ glo.dicit quod intelligitur trahere
cum effectu.ita quod iudicium incipiat reddi
in inuitũ.quod eſt cõteſt.lit.vt no.in.l.ſi poſt‐
ea de pecu.pro hoc.ſ.de iuriſdi.omnium iudi.l.in criminali. preterea
ſi incurreretur pena,tamẽ habet locum penitẽtia: qꝛ ante litis con‐
teſt.poteſt in iudicio culpa purgari, ꝓpter equitatẽ pretoris : vt.ff.
ſi quis cau.l.ꝛ ſi poſt tres.ꝛ ad hoc.l.quãuis.ff.de in ius vocan.poſt
lit.conteſta.dicit glo.quod non habet locum penitentia, qđ tamen
videtur contra.d.§.accuſaſſe.ꝛ contra.d.§.petiiſſe.ſed reſpondetur,
quod ibi loquitur per verba ſignificantia iudicij perfectionem, quia
ſunt verba temporis preteriti perfecti. Sed quando verba nõ ſigni‐
ficant iudicij perfectionem,ſed attentationem,ſicut eſt hic,ꝛ in hoc
verbo tentauerit:tunc poſt lit.conteſt.non habet locum penitentia:
quia eſt ius perfecte queſitum aduerſario.facit quod not.inſtitu.de
actio.§.Itẽ miſta.ꝛ quod no.ſ.de tranſactio.l.ſi quis maior.ꝛ.l.vbi
d pactum. ¶ Conclude[d] ergo quod aut lex punit vocantem: ꝛ ſufficit
citatio, quod intellige,niſi citatio ſit circunducta a iure:vt in patro‐
no ſine venia citato,nam tunc niſi compareat patronus,ita quod de
facto grauetur,ceſſat pena. ꝛ iſta eſt ratio illius.l. quãuis.de in ius
vocan.aut lex punit agentem,vel accuſantem,ꝛ hoc dupliciter: aut
reſpectu attentationis iudicij. ꝛ cõmittit irreuocabiliter per lit.cõ‐
teſta.aut reſpectu effectus iudicij : ꝛ tunc habet locum penitentia
vſque ad ſententiam.aut lex punit trahentem aliquem ad iudiciũ:
e ꝛ iſtud vocabulum interpretatur quod dicitur trahere,[e] et ita quod
non poſſit penitere,ſi lis ſit conteſta. nam ante deſiſtere poſſet, niſi
eſſet pena commiſſa efficaciter ipſo facto.quod eſt quando lex ipſa
pronuntiat. ita quod inter ſententiam ꝛ pronuntiationem non eſt
medium,vt not.in capit.perpetuo.de elect.in ſexto.in nouel.ꝛ quod
vbi pena imponitur ipſo facto,non habet locum penitẽtia.eſt gloſ.
f ſing.in cap. ne in agro.§.quia vero.in gloſſ. ſuper verbo ipſo facto.[f]
47 de ſtatu mona.in clem.ibi,perpetue. ¶ †Predicta faciũt ad vnam
queſtionem.dicit ſtatutum quod poſſit peti caſſatio poſt ſex menſes,
niſi petita inſinuatione:queritur vtrum debeat eſſe petita,ita quod
talis lis ſit conteſtata. Bart. in dicta.l.amplius.ff. rem ratam hab.
dat iſtam doctrinam,quod aut per petitionem petenti acquiritur
aut in penam incidit.primo caſu intelligitur petitum qualitercun‐
que.de verborum obligationi.l.ſi decem cã petiero.ſecundo caſu re‐
quiritur litis cõteſt.vel equipollens.vt dicta.l.amplius. Cũ ergo in
queſtione propoſita tractetur de acquiren. ei petẽti:ſufficit citatio,
quod non credo verum:quia text.dicit quod nõ petit:ſed petere in‐
tendit deſtinatione.ergo nõ principaliter, vnde requirit litis con‐
teſta.vel quod nõ ſteterit per actorem,ſed per reum lit.cõteſt.vt.ff.
ſi quis cau.l.ſi eum.in fin.vnde apparet ibi quod aliter debemꝰ dice
re,ſcilicet quod aut verbum petitiõis, ꝓfertur reſpectu obligatio‐
nis:aut reſpectu iudicij.primo caſu loquitur.l.ſi decem cum petiero.
48 de verb.obligatio.ſecũdo caſu loquitur.l.amplius. ¶ †Incidit hic
queſtio,an docto.habeant ordinariam iuriſdictionem.cum non ha
beant territorium:ꝛ dic quod ſic: quia territorium eſt de eſſe ordi‐
narie iuriſdictionis vniuerſalis:vt.ſ.vbi et apud quem.l.fina.nõ ta‐
men eſt de eſſe ordinarie iuriſdictionis certarum perſonarum. ꝛ de
hoc per Bart.in.l.prima.§.fin.ff.de opti.lega. de hoc eſt glo.ordin.
49 hic.que dicit quod docto.poſſunt delegare,ergo ordinariꝰ. ¶ †In
g cidit q̃ſtio de bidello[g], qui male cuſtodit libros, ꝛ dic qđ tenetur,
ſi eſt ad cuſtodiam deputatus:alias non.ff.de furtis.l.ſi quis vxori.
§.apud.et ibi per Dynum ꝛ Bartolum. ¶ Item de doctore,qui le‐
git in domo ſua,vtrum teneatur de perditione librorum : et dic qđ
non:quia non habet officium cuſtodie, ſed lecture. facit.ff. de iure
50 dotium.l.ſi ego.§.dotis. ¶ †Queritur de famulo plurium ſchola‐
rium, ſi aliis recedentibus remaneat cum vno:vtrum iſte vnus de‐
beat integrum ſalarium , an pro rata: ꝛ dic qđ pro rata.vt.ff.de an‐
nu.lega.l.Seio.§ medico.per Bar. ꝛ an famulo recedenti ante tem
pus poſſint auferri veſtes,vide per Bartolum.in.l.penul.ff.ſol.ma
tri.qui dicit quod ſic,ꝛ bene. ¶ Sequitur verſicu.hanc autem. Not.
quod extrauagans regiſtrata nõ dicitur extrauagans: qꝛ eſt incor‐
porata in volumine,vt hic.in verſicu.hanc autem ꝛc.

¶ An ſeruus ex ſuo facto poſt manumiſſionem te‐
neatur. Rubrica.

¶ Dictum eſt ſupra in ſuperioribus titulis, quod vnus non tene‐
tur pro alio:verum,quia vnus non tenetur pro ſeipſo, quando ſta‐
tu mutato cenſetur alius homo.ideo ponit hic iſtum titu. et facit
i gloſſ.ff.de adimen.lega.l.ſi ſeruus.in fin. ¶ †Et no.hic,quod quan‐
do rubrica incipit per vt,vel ne:rubrica decidit.ꝛ habet vim text.et
eſt generale quod omnes rubrice legum, vel ſtatutorum conſonan‐
h tes textui,poſſunt allegari pro text.[h] ita dicit gl.not.ff.ſi quis teſta.
liber eſſe iuſ.fue.in rubrica.ſed vbi rubrica incipit per an:tunc poni‐
tur in modum queſtionis.text.autem decidit, ꝛ omnis conſultatio
refertur ad interrogata:vt.ff.de liber.leg.l.Aureliꝰ.§.ſticho.ꝛ ideo
in omni conſilio,quod reddunt periti,intelligatur clauſula ſecundũ
ea que proponuntur.Bal.

Re

¶ Iuret. Vide Bal.in ti.de pa.cõſtã.in ver.vaſalli.el.j.ꝛ in.l.priua
torum.hic alle.
b ¶ Rector. Vide Bal.in proe.Digeſtorum. ad fi.vbi alleg.Barto.
☞ Adde eũdem Bal.in.l.cũ ſenatus.in pe.q.ꝛ qđ ibi dixi in apo.
ad ipſum.in ver.laicꝰ.ff.de reb.du.ꝛ in.l.ñ.ver.ſed circa hoc dubitat.
ff.de colle.illi.vbi dicit qđ ſi fiat laicus rector,clerici nõ tenent ei iurare ꝑ obediẽtiam. ꝛ ita dixi i apoſ. ad Pañ. in.c. ex reſcripto. nu.xij. in verſi.vniuerſitas ſcholariũ.extra de loca. ꝛ cõdu.aduerte tamẽ ꝙ Ang.in all.l.fi. de colle.illi.videtur diſtinguere, an maior ps ſcholarium ſint laici: an clerici.vt primo caſu poſſit laicus eſſe rector. ſecundo nõ. ꝓ quo ſatis facit qđ dt iſte hic. Celſus.
c ¶ Verbũ trahere. An verbũ trahere intelligatur ꝑ ſolã citationeȝ vide Bal. in aut. ſtatuimꝰ.ſ.de epi. ꝛ cler. And.Bar.
d ¶ Conclude. Vide.c.ex tranſmiſſa.de foro competenti.ꝛ que ibi dixi. And. Barba.
e ¶ Trahere. No. de verbo tractus in.c.ſi autem. de reſcrip.c.iij.de eo qui duxit.in verſ. tract.quid de Ꝟſ. pulſatꝰ.vide tex. i.c.ad hoc.ꝛ.c.dilectus in verſicu. traxit.de reſcrip. ꝛ ibi dixi.ꝛ.c.paſtoralis.ꝛ ibi do. Abb.de cau.poſ. vbi dixit qđ tractus dicitur in iudicio, qui vocat inuitꝰ. ꝛ de foro compe.c.ſi diligẽti.c.dilecti.ꝛ cap. olim. de excep.et etiã. c.ij. in verb. tractari. de libel. obl. vbi per citatos excludit tractus. An. Barb.
f ¶ Ipſo facto. No.vbi pena imponitur ipſo facto non habet locũ in priuato. vide.c.olim.in ver.ex re.de excep. And.Barba.
g ¶ De bidello. Adde Bar.in allega.§.apud Labeonem.verſic. ſed ſi librum.ꝛ Alex.in.l.ſeriniarios.ſ.de teſt.mili.et an gaudeat priuilegiis ſcholarium.no.iſte in prohe.ffor.ad fi.ꝛ Alex.vbi.ſ.Celſus.
h ¶ Poſſunt allegari pro tex. Adde qñ rubrice poſſunt ꝑ tex.alle. Hoſti.in ſumma de ſac.ite.vel nõ. Arch.ix.diſt.c. quis neſciat. Panor. in proe.rex pacificꝰ.ꝛ ibi dixi in apoſt.ad eũ poſt alios.nu.ij in ver. rubricas. Feli.in.c.ex pte.col.xxv.verſ.rubrice que ſunt in decre. extra de reiecri.ꝛ in.c.ij.ver.que ſint rubrice.col.xx.eo.titu.ꝛ in rub.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

1 Res debet diſcidi: non ſecundum id quod euenire poteſt, ſed ſecundum ſtatum preſentem.
2 Clericus factus poſt delictum, an poſſit puniri per iudicem ſecularem?
3 Rationes gerens in ſeruitute, an teneatur conſignare liber factus?
4 Uotum emittens intrando ordinem ſancti Bernardini, poſtea cōmiſit maleficium, tertio loco impleuit votum: quid iuris?

Lex prima.

Quamuis. Cōtrahens in ſtatu libertatis, non cōuenitur poſtea liber factus. hoc dicit. vel, Illud quod eſt in potentia, non diſponit de actu. hoc dicit. Ad euidentiam not. qđ quidam ſunt ſimpliciter liberi, quidam ſunt ſtatuliberi, qui ſunt in via libertatis adipiſcende: ſed non ſunt in termino libertatis adepte. Statulibero. ſcilicet cū ſperat libertatem in euentum conditionis alicuius. Cum eo. ſcilicet facto libero per exiſtentiam conditionis.
1 † No. rem ſecundum preſentem ſtatum decidi: non ſecundum id quod euenire poteſt, etiam ex potentia ordinata per prius. Opponi. quod ſtatuliber habeatur ꝓ libero: vt. ff. ſi ex noxa. cauſa aga. l. penult. et. ff. de penis. l. moris. §. fina. ergo tanquam liber tenetur ex ante geſto. Solu. aut loquimur in delictis a ſe commiſſis: ⁊ punitur vt liber. Et ita loquuntur contraria. Aut in contractibus: ⁊ tunc ſecus, vt hic, et eſt ratio diuerſitatis: q2 in delictis non inſpicitur mutatio ſtatus, ⁊ ita tenetur poſt libertatem ſicut ante: ſecus in cōtractibus. vt infra eodem. l. licet. Secundo opponi. qđ etiam in delictis attendatur ſtatus mutatio: vnde ſi poſt delictū quis incipit eſſe melioris vel deterioris ſta-
b tus: pro qualitate noui ſtatus pena moderatur, nō attēto ſtatu priore: vt dicta. l. penul. Solu. refert, aut eſt ſtat⁹ omnino nouus: aut inerat veteri tempore delicti. ſi quidem eſt ſtatus omnino nouus: tūc fateor contrariū. Sed ſi fuerat tēpore delicti: tūc poſtea nullatenus variatur. ⁊ ſic non obſt. ⁊ ita decidit gl. ff. de penis. l. moris. §. fin. ⁊ l. ſtatuliberum medio tēpore. in princip. de ſtatulibe. Tertio contra hoc oppo. ⁊ videtur qđ etiam ſi ſtatus ſit omnino nouus, tamen pena imponatur ſecūdū ſtatum veterem, ⁊ ſic ad variationem ſtatus delinquentis nō variatur pena: vt. ff. de penis. l. prima. Sol. gl. in dicta. l. penul. inter cetera ponit duas ſolutiones. prima eſt, qđ in
c priuatis delictis attenditur ſtatus mutatio: q2 habet penas preſ-
4 ſas. ſed in publicis non attenditur ſtatus mutatio. ⁊ hoc de iure cōmuni ſecundū ſolutionem gloſſ. de equitate, non de rigore. que equitas procedit ex ſummo arbitrio iudicibus dato in publicis criminibus: vt. ff. de penis. l. hodie. Gulielm. de cu. reprehēdit hoc in dicta. l. pe. nā ibi loquitur in crimine publico ⁊ priuato, ſcilicet iniuriarum. quod crimen regulariter eſt priuatū. Item ibi loquitur in crimine ex quo oritur actio noxalis, que regulariter nō oritur ex publicis criminibus: vt. l. hec ſtipulatio. de verbo. ſigni. ⁊. ff. pro ſocio. l. nec pretermittendū. ⁊ ideo Gulielm. dicit econtra ad gloſſ. ſed vtrunq; communiter reprehenditur a modernis. Unde diſtinguendum eſt, quod aut loquitur in penis taxatis per legem: ⁊ tunc inſpicimus tēpus delicti. aut in penis taxandis tempore rei iudicāde: ⁊ tunc cōmittitur arbitrio iudicis: cū non ſit determinatum per. l. vt. ff. de effracto. ⁊ expil. l. j. §. expilatores. facit in aut. vt iudi. ſine quoquo ſuffragio. §. oportet. Alij dicunt, qđ aut pena imponiť ſimpliciter propter delictum, aut mixta ratione delicti ⁊ perſone. Primo caſu inſpicitur tēpus delicti: in ſecundo tempus ſententie. Et iſtud verū, vbi lex pōderat qualitatem inherentem tempore delicti: verbi gratia. dicit ſtatutum quod ſi forenſis offenderit ciuem, qđ arbitrio iudicis puniatur: tandem poſt offenſam ipſe forenſis eſt factus ciuis: nunquid punitur arbitrio iudicis vt ciuis? certe nō, vt. ff. de noxa. l. In delictis. §. ſi extraneus. Similiter ſi delictū aſſumit ſuam qualitatem tempore, ſicut nocte: certum eſt qđ nocti dies ſuccedit: nunquid per hoc pena mutabitur? ridiculum eſſet dicere quod variaretur: et hoc in penis primordialibus, ſeu in pena accidētali. verbi gratia, quod ille qui non poteſt ſoluere, luat in corpore: tunc cōcedo, qđ
2 inſpicitur tempus iſtius tranſmutationis pene: q2 iſta pena non habet vetuſtiorem originem. † Et iſta faciut ad queſtionē de eo qui eſt factus clericus poſt delictū[a], vtrum poſſit puniri a iudice ſeculari: Dyn. dicit qđ non, niſi fecerit ſe clericari in fraudem. ⁊ ita tranſeunt in. d. l. j. de penis. Sed hec exceptio confundit totam regulam, quia cum ſciat ſe deliquiſſe, ⁊ debitorem eſſe, eoipſo cōſtat de fraude: vt. l. queſitū. qui ⁊ a quibus. Preterea quo ad formam nō ꝓdeſt mutatio fori. tex. eſt no. in. l. ij. §. de iuriſ. om. iudi. Itē erat acquiſitū ius reipublice. ar. ff. de dona. l. poſt cōtractū. ⁊ l. chirographis. §. ſi. de adminiſt. tut. ⁊ l. cura. §. ſi. de mune. ⁊ hon. Jo. an. dicit quod niſi clericatus aſſumptus ſit in carcere, ꝓdeſt quo ad penā corporalē euitandam: q2 in pena corporali lex dat hāc formam, quod prius degradetur, deinde puniatur. ergo ſi epiſcopus nō vult degradare, nō poteſt ſupplicium pati. ita dicit Jo. an. in. c. j. de obli. ad ratio. ⁊ Bart. in dicta. l. prima. de penis. ff. ⁊ ita diſputando tenuit do. Recuper⁹ de ſancto Miniato. Quod autē ego dico ꝓcedi poſſe per iudicē laicū intelligitur ſaluo ordine dicto, vbi pe-
3 na corporalis venit imponēda. † Nūc venio ad. l. noſtram. ⁊ opp. vlterius. nā lege cauetur quod rationes gerēs in ſeruitute, teneť ꝯſignare liber factus: vt. ff. de fideicōmiſſ. liberta. l. ſi pure. Solut. id qđ in facto conſiſtit, id eſt, reddere librum rationis, ⁊ inſtruere de geſtis, tenetur facere: ſic ⁊ officialis tenetur informare ſuum ſucceſſorē. dicunt docto. ⁊ de vſu ſeruari videmus. Sed iſtud quod in dando conſiſtit, non tenetur ſoluere: ratio diuerſitatis: q2 factum cōcernit habilitatem perſone. Sed datio ad ius obligatiōis refertur. quod eſt nota. Deinde opponi. ad idem de. l. eū actum. ff. de nego. geſt. Solut. ibi loquitur in actu cōtinuo, ſeu per continuationē extenſo in vtrunq; tempus. eo. tit. l. atqui natura. §. Sceuola. Sed hic loquitur in actu inſtātaneo, qui nullo modo tempus libertatis occupat. Ulteri⁹ oppo. Iſta cōditio trahitur retro: vt. l. potior. et l. qui balneū. ff. qui potio. in pigno. habe. ergo interim fingitur liber. ⁊ ſic tenetur, preſertim vbi erat liber ex cōtractu. nam in cōtractibus conditio reſpicit ſuum principiū, id eſt, tēpus contractus. ⁊ ſic trahitur retro. reſpondeo, in dominio non trahitur retro, ne medio tēpore
b inueniantur duo inſolidum domini[b], vnus vere, alius ficte. Item in libertate non trahitur retro ne in medio tempore, inueniatur ſeruus ⁊ liber: vt. l. prima. §. ſerui. ad ſill. ⁊ ita hic. Sed in obligatiōe: ⁊ hypotheca, que regulatur vt acceſſoriū a principali, conditio bene trahitur retro, ſi cauſale ⁊ formale principium habet retro, ſecus ſi habet formale, ⁊ non cauſale. puta quia numeratio ſequitur cauſam contractus implendi: niſi numeratio eſſet neceſſaria ex vi
c prime cauſe: vt in legibus contrarijs,[c] ⁊ in. l.
4 j. eo. ti. quod tene menti. † Extra quero, qd de eo qui bona fide emiſit votum de intrando ordine ſancti Bernardini, poſtea cōmiſit maleficium: tertio loco impleuit votum: Reſpōdeo. in hoc caſu poteſt ſaluari Dy. q2 iſte ſtatus erat implicit⁹ tēpore delicti: ⁊ ideo iudicandum eſt, tanquam de clerico. quod tene fixum menti.

Lex ſecunda.

Creditorib⁹. Accipiens mutuum in ſeruitute, non teneť liber fact⁹. h. d. Glo. oppo. ⁊ ſol. ⁊ bene, tamē vt clari⁹ appareat, diſtingue: quia aut ſeruus manumittiť inter viuos, aut in vltima volantate. Primo caſu tacite intelligitur ei cōcedi peculium. vt. j. de peculio eius q lib. me. l. j. niſi fuerit ademptum. Aut ergo queriť qualiter agat, ⁊ ſi eſt ademptū, nullo modo agat: ſi non eſt ademptū, habet vtilem actionē, q̄ erat in peculio: vt. l. ſticho. ff. de peculio. qđ intellige cōtra alium, nō contra manumittētem: vt. l. ſi peculiū. §. ſicut. ff. de peculio lega.
d q2 nemo intelligitur cedere[d] actionē contra ſeipm̄. quod eſt no. ⁊ dicit Jaco. de are. ibi qđ ſtatuta ciuitatum nunq̄ interpretantur cōtra
e rēpublicā[e] in eo quod poſſit tāgere alios. quod tene menti. Si vero eſt ademptū, nullas habet actiones, nec ſunt cedēde: quia ſequunť peculiū, vt. ff. de cōdi. indebi. l. frater a fratre. ſi autem quis manumittiť in vltima voluntate, tūc aut directo: aut per fideicō. aut eſt conceſſum peculium, ꝙ in dubio nō preſumitur: aut non eſt cōceſſum. ſi ergo directe eſt cōceſſum: agit, ⁊ cōuenitur. ſi per fideicōmiſſum eſt conceſſum: agit, ſed non cōuenitur: ⁊ ratio redditur in gl. ſi autē nullatenus eſt cōceſſum: nec agit, nec conuenitur. ſecundum Nic. de mat.

Lex tertia.

Promiſſe. Pecunia ob libertatē promiſſa, petitur per actionē in factum. h. d. Not. hic de actione

[a] De eo q fact⁹ eſt clericus poſt delictum. Adde qđ poſui in apoſ. ad iſtum in. l. officiales. nu. j. i apo. in V. fact⁹ eſt clericus. §. de epi. ⁊ cleri. dixi in apoſ. ad Dy. in. l. q metu. i ver. poſt delictū. ff. de re mil. ⁊ de hoc vide Gerar. de petra ſan. ſing. lj. incip. tene menti, quod ſi laicus. Celſus.

[b] Domini. Uid Old. in cōſi. cccxxix. inci. ad habēdā. vbi videť tenere Dñi p. l. neceſſario. §. j. ff. de peri. ⁊ cōmo. rei vē. ⁊ l. ſeruum filij. §. j. ff. de lega. j.

[c] Contrarijs. Scilicet in. l. qui balneum.

[d] Cedere. Uide Bal. i. l. emptor. de here. vł actio. ven. ⁊ adde Bal. in. l. milites. in fi. j. de teſta. mili.

[e] Contra remp. No. ꝙ ſtatutū ciuitatis, nūq̄ interpretať cōtra ciuitatē in eo qđ poteſt tāgere alios. qđ declarať ſic. diſponit ſtatutū ꝙ in contractu minoris interuenire debet cōſenſus propinquorū, qđ intelligiť quādo contrahit cū ciuitate, non debet interuenire talis ſolennitas. ita formaliter dt Nico. de neap. in. l. ſi peculiū. §. ſicut. ff. de pec. ⁊ Alb. đ roſ. in. ij. parte ſtatutorū. ⁊ vide dictū Hoſt. in. l. j. de rerum permu. And. Barb.

in factũ ſubſidiaria,que datur hic loco actio-
nis preſcriptis verbis: qꝛ fuit contractus in-
nominatꝰ,promitto,vt manumittas. ¶ Op.
quod detur actio de dolo.vt.ff.de dolo.l.⁊ ele
ganter.§.ſeruus pactionis.So.dicit gl. qđ ibi
nil promiſit ſeruus domino:ſed alias dolũ cõ-
miſit.⁊ ſic non ob.

¶ Lex quarta.

Licet. ¶ Serui delictũ, qđ non parit actionem in
ſeruitute,parit in libertate. hoc.d.
¶ Querit glo.que actio eſt iſta,et
vnde oritur.Et reſpondet.quod iſta actio nu
mero, que prius erat cõtra dominũ noxalis,
1 facit ſaltũ in perſona manumiſſi: vt inſtitu.de
noxa.§.omnis.⁊.l.pe.vltimo reſpõſo.ff.ſi ex no
xa.cauſa agatur.l.ſeruꝰ.de infami.l.tam ex cõ-
tractibus.de iud. Iſta ergo actio orif ex pri-
ma materia,data ſibi opportunitate pariendi
cõtra manumiſſũ. ſimile.ff.de do.l.heredibꝰ.
et.ff.de iureiu.l.ſed ⁊ ſi poſſeſſori.§.j.⁊ no.glo.
in verbo vocabuli.

¶ Lex quinta.

Si { vt allegas }.
¶ Seruus q coluit predia dñi, li-
ber factꝰ nõ tenet.h.d.Ob reliqua.
puta hic ob fructus annuos cõſumptos,non
ergo poteſt conueniri perſonaliter , nec reali-
ter,⁊ ſic addit ad leges precedentes.

¶ Lex ſexta.

Sive ſerui. ¶ Ex delicto cõmiſſo in do-
minum, ſeruus non tenetur liber fa
ctus.hoc dicit.Et eſt ratio:quia cum dominꝰ
poterat propria authoritate punire,ſi negle-
xerit,indignus eſt legis auxilio . argumen.l.⁊
ſi certus.§.fin.ff.ad ſyll.⁊ argumen.l . quia ra-
tio.ff.de condi.inſti.⁊ quia dominus non ven
dicando percepiſſe videtur.arg.ad ſyl.l.diuus.
1 ¶ † Et nota mere priuatam perſonã habere
in ſuos quandã iuriſdictionẽ.facit.j.de emẽd.
propin.l.j.⁊ de pa.po.l.cõgruẽtiꝰ.ff.de liber.⁊
poſthu.l. In ſuis. ⁊ extra de foro cõpe.c.cum
cõtingat.hic ſcilicet quod poſt. qꝛ vbicunque
aliud poteſt fieri duobus temporibꝰ,⁊ in vno
tẽpore non orif obligatio:in alio oritur, opor
tet quod agẽs probet diſtinctionẽ temporis.
tex.eſt hic no.⁊ plene no.ff.de negot.geſt.l. eũ
actum.vbi omnino vide.⁊ per Bar.ff.de noui
operis no.nũ.l.nõ ſolũ.§.ſed nec probari. Ac-
cepturus,id eſt,reportaturus ex iure ſentẽtiã.

¶ Quando fiſcus vel priuatus debitorem
debitoris exigere poſſunt. Rubrica.

¶ Continua iſtã Rubricam . vt in gl.⁊ bene.

¶ Lex prima.

Propter. ¶ Res tu
toris non
poſſunt in tenutã capi p debi
to pupilli.hoc dicit.No.quod
tutor pro debito pupilli in re
bus proprijs non patitur im-
a miſſionẽ.Quero ergo,quid ſi tutorᵃ cũ poſſit,
nolit diſtrahere res nobiles pupilli:⁊ ſic credi
tores fruſtrantur:nũquid poſſit cogi ad id pi
gnoribꝰ captis,⁊ mulcta indicta: Reſpõdeo
ſic: nõ propter debitũ, ſed propter contuma-
ciã ſuam,non iuxta menſuram debiti , ſed pro
qualitate delicti: vt.l.j.§. ſi procurator. ſi quis
ius dicenti nõ obtemp.⁊.j.tit.j.l.ſub pretextu.

1 ☞ Quando perueniri poſſit ad nomina debi-
torum.nu.2.
3 Debitor ſi negat, ⁊ nõ conſtat per probatio-
nem de debito,quid fiet:
4 Miſſio in nomina an fieri poſſit priuſquam
exigantur.
5 Miſſio ex interlocutoria quomodo fiat.
6 Appellari an poterit ad priores artium ſeu antianos propter defe-
ctum aliorum iudicum:
7 Diſcuſſio in quibus requiritur vt perueniatur ad debitorem debi-
toris,⁊ quomodo fiat,nume.8.9.⁊ an in tali excuſſione debeat dari
libellus.nume.10.11.

¶ Lex ſecunda.

Si in cauſa. Si debitor cõdemnatus alias ſol
uendo nõ eſt,in ſubſidiũ venitur
ad nomina debitorum ipſius:⁊ in ipſis nominibꝰ fit exe-
cutio,exemplo iudicati.h.d. ¶ Judicati,id eſt,condẽna-
ti,vel iudicati,id eſt,re iudicata. ¶ Cõuenti.facias hic punctũ.pre-
1 ſidis prouincie,qui erat executor huius ſententie. ¶ † No.qđ duo-
bus interuenientibus,ſcilicet cõdemnatione principalis debitoris,
⁊ excuſſione bonorũ mobilium ⁊ immobilium,tandem in ſubſidiũ
venitur ad nomina debitorũ. ¶ Oppo.quod non requiratur con-
b demnatio,ᵇſed ſufficiat quod debitũ ſit liquidum:⁊ quod appareat
principalem alias non eſſe ſoluẽdo:vt.j.eodẽ.l.non prius.Sol.iſtud
in fiſco:qꝛ ſpeciale ius fiſci eſt,quod ſi debitum eſt liquidum,proce-
datur executiue:vt.l.ſacrilegi capite puniunf.§.vlti. ad legem iul.pe-
culatus.⁊.j. de appella.l. quoniam nonnulli . de exact.tribu.l.miſſi
opinatores.libro.x.de lege cõmiſſ.l.fin.de legatis.ij.l. Paulo calli-
macho.§.vlti.ſed ſi debitũ nõ eſt liquidum:tũc etiam in cauſa fiſca-
li requiritur ordo ⁊ ſententia:alias nõ poſſet executiue procedi. hic
vero loquimur in cauſis priuatorum,in quibus licet ſit liquidum,ta
2 men deſideratur ſententia:vt.j.de cõpen.l.fin. ¶ † Secundo oppo.⁊
videtur quod iſti debitores nõ poſſunt exigi,niſi debitum propriũ
cõfiteantur:vt.j.eo.l.ſi debitũ.⁊.ff.de re iud.l.a diuo pio.§.ſed vtrũ.
Sed hoc concedo.vnde lex illa debet intelligi ſecundũ leges cõtra-
rias.⁊ ideo in priuato tria ſunt neceſſaria,ſcilicet,condẽnatio,bono
rum excuſſio,debitoris exigendi cõfeſſio. Sed in fiſco duo ſufficiũt.
ſi debitum eſt liquidũ:ſcilicet diſcuſſio,⁊ debitoris exigendi confeſ-
ſio.Sed iuxta hoc queritur,qd ſi debitor negat calumnioſe,⁊ indi
conſtat de calumnia per probationẽ probatam,id eſt per inſtrumẽ-
tum:vtrum iſta negatio impediat executionem: Placen.dicit quod
non.vt.j.de fal.l.ſatis aperte.⁊.j.de pen.l.qui ſentẽtiã.in fine.ne do-
lus euidens patrocinetur ſibi,ſecundũ Placen.Dyn.dicit contra-
rium,quod etiam ſi per calumniã neget,non fit executio:qꝛ ita ſcri-
ptum eſt.vt.§.ſed vtrum.ergo verũ:quia conſonat reſcripto: vt.ff.
de pecu.lega.l.ſi peculium.§.ſicut.in fine gloſſ. ¶ Cõtra Placẽ.facit
id quod dicit,ſi idoneus.quod efficacius ardẽtiuſqꝫ natura morta-
lium culpat aliquem quã laudat.Tu vero dic,quod opinio Placẽ.
eſt vera,quando conſtat per probationẽ probatam: ſecus ſi actor ſe
probaturum offerat,⁊ incontinenti,vnde in probatione pbanda gl.
eſt vera:in probatione probata verũ eſt dictũ Placen.⁊ maxime in
cauſa fiſcali,quod poſſit cogi ad confitendum:ex quo conſtat de ve-
3 ritate. ¶ † Secũdo quero,quo modo fiet vbi negat,⁊ nõ cõſtat per
probationem probatam: Reſpondeo:qꝛ ad inſtantiam creditoris
dabitur curator bonis debitoris:qui proprio nomine cõuenit debi
torem debitoris ſecundam glo.ſimile nota.in.l.ab hoſtibus.in prin.
ff.ex quibꝰ cauſis maio.⁊ poterit ipſemet creditor eſſe curator:vt.l.
creditor.de nego.geſtis.⁊.l.cuius bonis.de curato.furio. ¶ Eſt ⁊
alia materia,videlicet ſi eſt talis creditor,q hꝫ hypothecã,agat vti-
li perſonali ſecũdum vnã opi.vel vtili hypotheca,ſecundum aliam:
vt.j.que res pigno.obliga.poſſ.l.nomen.⁊ no.j.tit.primo.l.heredẽ.
⁊ quidã dicunt qualitercunqꝫ agatur,eſt neceſſaria executio: vt.l.j.
de conue.fiſc.debi.lib.x.⁊ niſi creditor fecerit in inſtrumẽto ſe pro-
curatorem cõſtitui in rem ſuã,id eſt,ſibi mãdari directas actiones:
quia tunc nõ eſt neceſſaria executio:cum non agit ipſe,vt ipſe:ſed in
perſona ſui debitoris.vt.s.de procu.l.qui ſtipendia.⁊.l.plane.ff. fa
c mil.erci.⁊ ideo faciet opponi in inſtrumẽto hec ỽba,de mãdatoᶜ di-
4 rectarũ. ¶ † Tertio queritur,nunquid ſit neceſſe qđ prius fiat miſ-
ſio in ipſo nomine ante quam ipſum nomen poſſit exigi:⁊ videt qđ
ſic:qꝛ hanc formam tradidit.dicta.l.a diuo pio,⁊.j.de preto.pign.l.j.
per glo.vnde videtur iſtud quartũ neceſſarium,licet hic non tanga-
tur.⁊ ſic habes qđ requiritur condemnatio,executio,cõfeſſio,vel id
quod pro cõfeſſione habetur:⁊ miſſio in quaſi poſſeſſione nominis
5 debitoris. ¶ † Deinde reuoco in dubiũ,nũquid illa.l.ᵈ a diuo pio.
d quantum pertinet ad ppoſitum,habeat locum quando miſſio fit ex
interlocutoria: gl.ordinar.dicit quod tũc nõ requiritur ille ordo.in
authẽ.de exhi.reis.§.ſi vero.in gl.ſed debitores.⁊ vide Cynum hic:
tamen nõ meminit illius gloſ.Sed dubitatur quomodo poteſt fieri
miſſio in nomine, cum nomen nõ ſit in diſtrictu: nec de diſtrictu.qꝛ
non circumſcribitur loco:vt.l Caius.in princi . de le.ij.ergo non põt
fieri miſſio:vt.l.cũ vnus.§.is qui.de bo.autho.iu.poſ.⁊ no. in.l.rele-
gatorum.in ſecunda glo.de interdic.⁊ releg. Reſpon.fateor qđ loca
liter nõ eſt de diſtrictu,nec extra diſtrictum: ſed quo ad executionẽ
bene diſtinguitur.vt.ff. de ſol.l.quero. ¶ Sed pone qđ debitor de-
e bitoris nõ fatetur,nec negat contractum ᵉſed opponit exceptionẽ,
⁊ non

a ¶ Tutor . Vide l.etiam.alias cum etiam.s.de rebus cred.

b ¶ Cõdemnatio. An in cauſa fiſci poſſit pcedi executiue abſque ſententia.adde Bal. in.l.quoniã nonnulli.j . de appel. ⁊ in.l.j.j.de here. vel act. vẽd. ⁊ qđ ibi dixi,per Bar. in.l.pe.j.de cõue. fiſ.debi.lib.x.

c ¶ De mandato. Vide Bart. in.l. heredem.j. de here.act.

d ¶ Illa lex. Adde Bal.in.l.ij.ff.ſi ex nox.cã agatur. et tex.in.c.qm̃ . in fi. extra vt lit. nõ cõteſt.per gl. Azo. ⁊ yr.in. l. a diuo pio.§. In venditiõe.ff. de re iud.

e ¶ Contractum. Sequitur Sal.in l.etiam.j.de exec. rei iudica. ⁊ vide Bar. in.l. nõ vtique.ff. de excep.